

4787/24

I n f o r m á c i a

o demonštratívnom zhromaždení dňa 25.3.1988 v Bratislave

Operatívnymi prostriedkami bolo zistené, že čelní predstavitelia nelegálnych štruktúr - RNDr. František Mikloško a JUDr. Ján Čarnogurský dňa 10.3.1988 vypracovali a na Obvodný národný výbor Bratislava I doporučené zaslali list - ohlásenie o verejnom zhromaždení na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave dňa 25.3.1988 v čase od 18,00 do 18,30 hod. so zapálenými sviečkami na podporu pápeža a za obsadenie biskupských miest v ČSSR. O pripravovanej akcii nelegálnych cirkví JUDr. Ján Čarnogurský v prítomnosti RNDr. Františka Miklošku telefonicky informoval pracovníkov rozhlasovej stanice Hlas Ameriky - Antona Hlinku. Tohoto požiadal, aby sa o pripravovanej akcii zmienil v nasledujúcich dňoch s príslušným komentárom.

Existujú dokumenty o tom, že Svetový kongres Slovákov v Kanade začal organizovať toto podujatie už v decembri 1987. V súčinnosti s emigrantskými kruhmi sa na podporu demonštrácie otvorene prihlásilo aj Rádio Vatikán, ktoré vo svojom vysielaní 10.3.1988 podalo informáciu o pripravovanej demonštrácii, tzn. skôr než bolo oznámenie RNDr. Miklošku odoslané Obvodnému národnému výboru Bratislava I. To, že akcie podobného protispoločenského charakteru podporuje samotný Vatikán, svedčí aj priebeh rokovaní československej delegácie s Vatikánom v dňoch 11. - 14. apríla t.r., kedy sa vatikánska delegácia napriek protestom československej delegácie nedištancovala od akcií podobného charakteru. Z tohoto jasne vyplýva, že Vatikán vo svojich plánoch vo vzťahu k socialistickým štátom, najmä k ČSSR, cieľavedome a plánovite počíta s nátlakovými akciami, snažiac sa zneužiť prebiehajúci proces prestavby a demokratizácie našej spoločnosti. Kalkuluje s tým, že československý štát pod tlakom akcií podobného charakteru pristúpi k ústupkom a postupnej realizácii požiadaviek, ktoré predkla-

dajú nelegálne cirkevné štruktúry a extrémne orientovaní aktivisti politického klerikalizmu z radov laických štruktúr.

Na základe pokynu Ústredného výboru KSS bola vytvorená komisia, ktorá vypracovala alternatívy priebehu demonštrácie a patričné protiopatrenia. Činnosti komisie sa zúčastnili ss. Lazar, Šlapka, Válek, Sádovský, Barták a Mikula.

Sekretariát vlády SSR pre veci cirkevné zabezpečil, že sa predstavitelia rímsko-katolíckej a grécko-katolíckej cirkvi od podujatia dištancovali. Vyhlásenie Zboru ordinárov Slovenska bolo zverejnené v dennej i cirkevnej tlači. Uskutočnil sa tiež televízny príhovor kaňonika Záreckého, dekana Bratislavy, ako aj docenta Krajčího, učiteľa cirkevného práva a prodekana Cyrilometodejskej bohosloveckej fakulty vo vysielaní Československého rozhlasu. Oboja odsúdili podobné aktivity ako nekatólicke a čisto politické. Okrem toho tento sekretariát zabezpečil opatrenia aj v seminári bohosloveckej fakulty na zamedzenie účasti poslucháčov tejto fakulty na demonštrácii. Zároveň boli vykonané preventívne opatrenia v spolupráci s orgánmi štátnej moci, aby pri akcii neboli zneužitú autobusy, najmä k hromadným zájazdom do Bratislavy.

Obvodný národný výbor Bratislava I uskutočnenie demonštrácie nepovolil, čo žiadateľovi RNDr. Mikloškovi riadne oznámil. Mestský prokurátor hlavného mesta SSR Bratislavy okrem toho upozornil RNDr. Miklošku, že konanie takejto demonštrácie je v rozpore so zákonom č. 126/1969 Zb.

Dňa 25.3.1988 cca o 16,15 hod. sa začali grupovať veriaci pred katolíckym kostolíkom Notre Dame na Hviezdoslavovom námestí. O 18,00 hod. sa vytvorila skupina asi 600 ľudí pred Slovenským národným divadlom a zapálili sviečky. Súčasne začali spievať štátnu hymnu, pápežskú hymnu a následne aj iné piesne. Zástupcovia Obvodného národného výboru Bratislava I v spolupráci s Verejnou bezpečnosťou vyzvali zhromaždených, aby sa rozišli, pretože ide o nepovolenú akciu. Po neuposlúchnutí výzvy príslušníci Verejnej bezpečnosti vykonali pokus

o rozptýlenie davu najprv pomocou osobných vozidiel a potom za pomoci dvoch vodných diel, ktoré s miernym tlakom použili voči skupine asi 200 občanov. O 18,25 hod. bolo už Hviezdoslavovo námestie vyprázdnené. Skupina účastníkov demonštrácie sa potom presunula na Štúrovo námestie. Poriadková služba bola o 19,00 hod. odvolaná.

Na zhromaždení sa zúčastnili traja duchovní a jedna rehoľníčka. Účasť poslucháčov bohosloveckej fakulty nebola zistená. Podľa dostupných informácií sa protestnej demonštrácie zúčastnilo cca 2 000 občanov, z ktorých asi 600 bolo so sviečkami. Príslušníci Verejnej bezpečnosti predviedli za účelom identifikácie redaktorov západných oznamovacích prostriedkov, ktorí sa pokúšali priebeh demonštrácie nafilmovať. Oficiálni predstavitelia cirkví a duchovní toto demonštratívne zhromaždenie odsudzujú a charakterizujú ho ako poďujatie s jasne protispoločenským a protisocialistickým zameraním. Opatrenia československých štátnych orgánov a orgánov bezpečnosti považujú za adekvátne. Mnohí duchovní, ale aj predstavitelia štátnych orgánov dostávajú až výhražné anonymné listy s tým, že sa niektorí pisatelia snažia zneužiť aj oficiálnych predstaviteľov cirkvi a v ich mene píšú stanoviská, ktorými sa prihlasujú k požiadavkám nelegálnych cirkevných štruktúr /viď falzifikát listu biskupa Feranca adresovaný predsedovi vlády SSR/. Pisateľ falzifikátu stavia biskupa Feranca do pozície obhajcu organizátorov demonštrácie tvrdiac, že tento nesúhlasí s postupom československých orgánov a orgánov bezpečnosti proti organizátorom a účastníkom demonštrácie. Rovnako tvrdí, že biskup Feranec nesúhlasí s obsahom televízneho vysielania kanonika Záreckého dňa 23.3.1988 a protestuje proti článku "Spľasla bublina provokácie", uverejneného v denníka Pravda 28.3.1988. Pisateľ falzifikátu stavia biskupa do pozície obhajcu predstaviteľov klérofašistického štátu vrátane jeho prezidenta Jozefa Tisu. Ďalej uvádza, že biskup súhlasí so zákazom činnosti a rozpustením Združenia katolíckeho ducho-

venstva *Pacem in terris* v súlade s požiadavkou Vatikánu. Záverom uvádza, že sa biskup Feranec zrieka štátneho významenia - Radu republiky.

Počas prijatia predstaviteľov rímsko-katolíckej cirkvi dňa 12.4.1988 u predsedu vlády SSR bol biskup Feranec s obsahom listu oboznámený. Menovaný charakterizoval tento list ako prejav veľkej zloby predstaviteľov nelegálnych cirkevných štruktúr za jeho realistické postoje k utváraniu dobrých vzťahov medzi československým štátom a cirkvami. Od autorstva listu sa otvorene a jednoznačne dištancoval.

O existencii falzifikátu listu, jeho obsahu i stanovisku biskupa Feranca k nemu boli informovaní vedúci tajomníci krajských a okresných výborov komunistickej strany na Slovensku, aby v prípade jeho rozširovania mohli k nemu zaujať správne stanovisko. Nakoľko tento list nebol doteraz zverejnený prostredníctvom západných oznamovacích prostriedkov, bolo s biskupom Ferancom dohodnuté, že akonáhle sa tak stane, bude rozhodne a otvorene proti zneužitiu jeho osoby protestovať.

Sekretariát vlády SSR pre veci cirkevné v súvislosti s pokračujúcimi snahami a tendenciami organizovať zo strany nelegálnych cirkevných štruktúr nátlakové akcie podobného charakteru ako bola bratislavská a zneužívať náboženské cítenie veriacich a verejné cirkevné zhromaždenia v Mariánskom roku, prijal konkrétne opatrenia na zamedzenie zneužívania týchto zhromaždení prostredníctvom predstaviteľov nelegálnych cirkevných štruktúr.

Zbor ordinárov Slovenska na prijatí u predsedu vlády SSR ubezpečil, že podujatia podobného charakteru akým bola demonštrácia 25.3.1988 v Bratislave, nemajú na pôde legálnej cirkvi miesto a nikto nemá právo v mene cirkvi a veriacich na Slovensku vystupovať, pokiaľ to nie je v súlade a so súhlasom legálnych cirkevných štruktúr a riadne ustanovených predstaviteľov cirkvi.

K takémuto stanovisku sa prihlásili aj všetci predstavitelia protestantských nekatolíckych cirkví a odsúdili snahy ilegálnych zložiek rímsko-katolíckej cirkvi. Požadujú od štátnej správy politickú protiofenzívu v oznamovacích prostriedkoch, pretože skutoční veriaci nie sú dostatočne informovaní o tendenciách zneužiť náboženstvo na negatívne politické ciele. Pritom je jasné, že naši veriaci spoluobčania sú často cieľavedome dezinformovaní o charaktere a zámeroch aktivít, ktoré organizujú predstavitelia ilegálnych cirkevných štruktúr.

Predstavitelia cirkví ponúkajú štátnej správe svoju aktívnu účasť na verejných vystúpeniach, besedách, televíznej tribúne otázok a odpovedí k otázkam náboženskej slobody a reálnych náboženských potrieb veriacich. Ukazuje sa možnosť vytvorenia pozitívnej politickej ekumény tých síl v cirkvách, ktoré sledujú tzv. čisté náboženstvo, zbavené akýchkoľvek protispoločenských politických nánosov. Takéto besedy by mali byť namierené proti tým, ktorí chcú zneužiť veriacich na iné než náboženské ciele a dať jasnú odpoveď, že legálne pôsobiace cirkvi a náboženské spoločnosti správne chápu postavenie a poslanie cirkví v socialistickej spoločnosti.

Bratislava 20. apríla 1988

Vypracovali: M. Válek, minister kultúry SSR
Š. Lazar, minister vnútra SSR